

szumma
felsőoktatási fogyatékosügyi
koordinátorok országos
hálózata

Eljárásrend a fogyatékossgal élő hallgatók támogatására vonatkozóan

KÉSZÜLT:

A SZUMMA FELSŐOKTATÁSI FOGYATÉKOSÜGYI KOORDINÁTOROK
HÁLÓZATÁNAK KIALAKÍTÁSA C. PROJEKT KERETÉBEN

2018.

Tartalom

Az eljárásrend célja.....	2
Alapvetések	2
Regisztráció a kari koordinátornál.....	3
Kapcsolatfelvétel és időpont-egyeztetés.....	4
Első interjú.....	5
Az autizmusban érintett hallgatók segítésének lépései, kérdései (Kovács Krisztina előadása alapján)	5
Problémák	6
Autizmusban érintett hallgatók regisztrációja: a rejtőzködés, és alacsony létszám okai	7
Szülőkkel való kapcsolattartással kapcsolatos kérdések	7
Segítség az ügyintézésben (pl., kollégium jelentkezés, szociális ösztöndíjak, Neptun használatban stb.)	8
Bullying és bántalmazás	8
Célcsoport-specifikus szolgáltatások.....	8
Fogyatékossgal élő hallgatók előnyben részesítése, legfőbb elvek.....	9
Jogorvoslat, panaszkezelés.....	9
Példák a fogyatékossgal élő hallgatóknak kínálható szolgáltatásokra:	10
Jellemző egyéni szolgáltatások.....	11
Jellemző csoportos szolgáltatások	11
Együttműködés civil szervezetekkel	12
Javaslatok a fogyatékossgal élő hallgatók ellátásának fejlesztésére	13
Jogszabályi hivatkozások, vonatkozó jogszabályok	14
Melléklet: Javaslat a fogyatékossgal élő hallgatókra vonatkozó rendelkezések intézményi szabályozására, „szabályzat-séma”	15

Az eljárásrend célja

A SZUMMA projekt célja egy átfogó fogyatékoságügyi rendszer létrehozása a felsőoktatásban. Szeretnénk segíteni nem csak a koordinátorok, de a hátrányos helyzetű és/vagy fogyatékossgal élő hallgatókkal foglalkozó szakemberek munkáját is, elérhetőbbé tenni a felsőfokú végzettség megszerzését, gördülékenyebbé a szociális és tanulmányi ügyintézését. Fontos, hogy a fogyatékossgal élő hallgatók megismerkedjenek a lehetőségeikkel és bármilyen probléma esetén tudják, hogy milyen eljárási vagy szabályzati rendet kövessenek. Szeretnénk megkönnyíteni az egyetemi életet, csökkenteni a lemorzsolódásukat, javítani a kimeneti lehetőségeiket, hogy végzés után a munka világában sikeresen helyezkedhessenek el. Az eljárásrend és a javaslatként közzétett „szabályzat-séma” ezen célok eléréséhez járul hozzá.

Alapvetések

A fogyatékossgal élő hallgatónak kérelmet kell benyújtania, amennyiben a tanterv előírásaitól részben vagy egészben eltérő követelményeket szeretne/tud teljesíteni, illetve bárminemű mentességet vagy segítséget igénybe kíván venni.

A VHR¹-ben részletezett kedvezmények biztosíthatóak a hallgatók számára – legalább egy, illetve szükség szerint több kedvezmény. Indokolt esetben a felsőoktatási intézmény a VHR rendelkezéseitől eltérő, további vagy más kedvezményt is biztosíthat.

A VHR az alábbi esetekre vonatkozóan határoz meg kedvezményeket:

- mozgáskorlátozott hallgató,
- hallássérült (siket, nagyothalló) hallgató,
- látássérült (vak, aliglátó, gyengénlátó) hallgató,
- beszéd fogyatékos (diszfázia, diszlália, diszfónia, dadogás, hadarás, afázia, orrhangzós beszéd, dizartria, mutizmus, súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, centrális pöszeség, megkésett beszédfejlődés) hallgató,
- pszichés fejlődési zavarral küzdő hallgató,

¹ 87/2015. (IV. 9.) Kormányrendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (VHR)

- diszlexiás-diszgráfiás-diszortográfiás hallgató,
- diszkalkuliás hallgató,
- hiperaktív, figyelemzavarral küzdő hallgató,
- magatartásszabályozási zavarral (szocio-adaptív folyamatok zavarai, az érzelmi kontroll, ön-, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségét mutató magatartásjellemzők, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésével) küzdő hallgató,
- autizmussal élő hallgató,
- halmozott fogyatékoság.

Minden esetben arra kell törekedni, hogy a hallgató számára a fogyatékoságával összhangban lehetővé váljon a teljes értékű részvétel az oktatásban, ezért cél, hogy a hallgató számára a kedvezmény a helyzetéhez igazodó kompenzációt jelentsen, és nem az elvárások szintjének negatív vagy pozitív irányú megváltoztatását.

Szakvélemény szükséges a fogyatékoság típusának, mértékének, időszakos vagy végleges voltának igazolásához. Legtöbb esetben a szakvélemény egyértelmű javaslatot tartalmaz a kedvezmények, mentesség tekintetében, így az intézménynek nem sok „mozgásteret” biztosít.

A hallgató érdekében a fogyatékoság tényének a lehető legkisebb nyilvánosságot kell adni.

Regisztráció a kari koordinátornál

A koordinátor tájékoztatja a hallgatót a lehetőségeiről, az egyetem által biztosított tanulmányi kedvezményekről, segítségéről. A kari koordinátorok felmérik a hallgatók speciális szükségleteit, igényeit, és ezeket az adatlapon rögzítik. A koordinátor igazolást állít ki a hallgatónak, amely írásban tartalmazza azokat a kedvezményeket, lehetőségeket, amiket a hallgató jogosult igénybe venni. A későbbiekben a hallgató ezen hivatalos igazolással tudja ezeket érvényesíteni az oktatóknál. A kari koordinátor szükség esetén továbbirányítja a hallgatót az egyetem szakembereihez.

Kapcsolatfelvétel és időpont-egyeztetés

Az egyetemek keresik a kapcsolatot a reménybeli és jövőbeli érintett hallgatóival. A kapcsolatteremtés és szolgáltatás kínálat bemutatása céljából sokan részt vesznek az egyetem beiskolázási programjában, központi és kari eseményein. Együttműködnek a beiskolázási terület megyei pedagógiai szakszolgálataival, akikkel együttműködésben tájékoztatják a leendő SNI-s felsőoktatási hallgatókat arról, hogy milyen kedvezményeket és szolgáltatásokat vehetnek igénybe a felsőoktatásban. Jó eszköz lehet a fogyatékossgal élő hallgatók elérésére a szakkiállításokon, felvételi napokon való részvétel is (pl. Educatio szakkiállításon).

A felvett hallgatókat már az általános tájékoztató levélben informálni lehet a szolgáltatásokról, a Neptun adatok alapján levélben kap a célcsoport információt, valamint a kari gólyatáborokban, és orientációs napokon is könnyen elérhetőek.

A hallgatói regisztrációt elsősorban a Tanulmányi osztályok végzik, de ha jó kapcsolat működik a fogyatékos koordinátorok és a tanulmányi osztály dolgozói között, megfelelően tájékoztatva vannak a fogyatékos hallgatóknak nyújtható szolgáltatásokról, akkor elirányíthatják a hallgatókat a koordinátorokhoz és a segítséget nyújtó szakemberekhez (pszichológus, szociális munkás, gyógypedagógus stb.)

Lehetőség szerint e-mailben történik az időpont-egyeztetés a megfelelő szakemberrel, a hallgató kérésére. Az előre egyeztetett időpont során fontos, hogy biztosított legyen a zavartalan, csak a hallgatóra fordított idő, és a megfelelő, diszkrét környezet. Ez különösen fontos, hiszen sokszor igen személyes információkat is feltárnak saját magukról, speciális szükségleteikről, fogyatékossgukról, melyeket ennek megfelelően diszkrét környezetben kell kezelni. A környezet kialakítása során minden esetben figyelembe kell venni a speciális szükségleteket! (pl. akadálymentesség, szenzoros sajátosságok, stb.)

Néhány esetben, különösen az autizmusban érintett hallgatók esetében nem szokatlan, hogy a szülő kezdeményezi a kapcsolatfelvételt, sőt ő is részt vesz az első interjún. Sok fontos háttér információt tud nyújtani a szülő a szakember számára, illetve a kommunikáció súlyos akadályozottsága esetén közvetítő szerepet is betölthet az első alkalommal.

Bizonyos szolgáltatások esetén az első találkozó megállapodással zárul, és rendszeres szolgáltatás-nyújtás következik, például szociális gondozás, informatikai oktatás.

Első interjú

Az első interjú az első személyes találkozó a hallgató és a szakember között, általában akkor van rá szükség, ha egyéni készségfejlesztésre is sor fog kerülni. Speciális esetben az első interjú akár 2-3 ülésben is történhet. Célja a szükségletek és fejlesztési területek feltárása, konkrétan megfogalmazzuk az együttműködési, fejlesztési célokat, eszközöket. Az első interjú megállapodással zárul, amely lehet szóbeli, de autizmus esetén minden esetben írásbeli és tartalmazza a lefektetett célokat, kereteket, vállalt feladatokat.

Nem része sehol az eljárásrendnek az, hogy a „nem látható fogyatékoságok” esetében hogyan, kinek kell jeleznie az oktatónak, ha problémája, gondja akad egy hallgatóval, amely autizmus esetén igen gyakori. Egyáltalán nincs az oktatóknak segítségük, támpontjuk arra vonatkozóan, hogy mit tegyenek, ha egy hallgató viselkedése hirtelen megváltozik, vagy furcsán/fenyegetően viselkedik, esetleg veszélyeztetettséget érzékelnek. A hiányosságok egy részének orvoslására megoldás lehet az oktatói tájékoztató (melynek kidolgozása például az ELTE-n folyamatban van).

Az autizmusban érintett hallgatók segítésének lépései, kérdései (Kovács Krisztina előadása alapján)

Nem látható fogyatékoság – nem látható probléma?

- Jellegzetessége a szociális-kommunikációs készségek zavara és a rugalmas viselkedésszervezés és gondolkodás zavara
- Mindezek a készségek elengedhetetlenek a sikeres és akadálymentes felsőoktatási tanulmányokhoz
- Mi oldhatja fel az ellentmondást? Megfelelő színvonalú autizmus-specifikus szolgáltatás – ez az ELTE-n már működik 2015 óta

PROBLÉMÁK

Spektrum-zavar – heterogenitás-nehéz egységes eljárásrendet kidolgozni

- Megoldási javaslat: spektrum zavarra vonatkozóan nem is kell egységes eljárásrend, de szükség van szakemberekre, egyéni és csoportos terápiára

Viselkedésszabályozási problémák: hogyan viseljék el az oktatók, a hallgatók?

- Megoldási javaslat: őszinte, nyílt visszajelzés

Mi van azokkal, akiről sejtjük az ASD-t, de nincs diagnózisuk?

- Megoldási javaslat: Autizmus Alapítvány; SOTE Pszichiátriai Klinika; Lélekhely Egyesület

Érzékenyítés ASD esetén: hogyan történjen?

- Megoldási javaslat: több jó gyakorlat: hallgatókkal közös beszélgetés a szakemberrel; a hallgató személyi segítője beszélget; oktatóknak előadás, stb.

Mi a helyzet, ha a hallgató titkolni akarja a problémáit, nem akarja felfedni az ASD-t, miközben nem tudja a gyakorlatát teljesíteni, esetleg veszélyes helyzetek is adódhatnak?

- Megoldási javaslat: megbeszélés a hallgatóval és a szülővel; konkrét választási helyzet elé kell állítani

Egy-két ASD hallgató esetén nem tudunk szakembert fizetni.

- Megoldási javaslat: Az egyetemek összefogása, közös finanszírozás; keretátadás, stb. vagy keretszerződés

Az ASD hallgatók szűk érdeklődési köre – ugyanakkor más tantárgyak iránt nem motiváltak; kiesnek, lemorzsolódnak

- Megoldási javaslat: A motiválatlanság hátterét szakember kell, hogy megvizsgálja (nem csak az ASD lehet ok, hanem komorbid állapotok is); kortárs segítő hallgatók, személyi segítők, mentorok nem csak az ügyintézésben, hanem

a közös tanulásban is segíthetnek. Általában segít, ha a tananyagot, követelményt kisebb részekre tagoljuk; segítség a tananyag strukturálása és a „time management”.

AUTIZMUSBAN ÉRINTETT HALLGATÓK REGISZTRÁCIÓJA: A REJTŐZKÖDÉS, ÉS ALACSONY LÉTSZÁM OKAI

- Sokszor csak akkor „kerülnek elő” ha már súlyos gond van.

Ez nem szerencsés! Megelőzésre kellene fókuszálni.

- A mostani 20-25 évesek gyermekkorában még nem volt elterjedt a diagnosztizálás
- Ha van kínálat (autizmus-specifikus szolgáltatás), akkor lesz kereslet is!
- BME: alacsony küszöbű szolgáltatás indítása – kommunikációs készségfejlesztő csoport, ahova indirekt módon várhatóak ASD hallgatók is
- Általános tapasztalat, hogy nem minden autista hallgatónak van szüksége segítségre a tanulmányai alatt, ez egyáltalán nem törvényszerű
- Jó gyakorlat SZTE: „Nagykövetek Felfedezése” – középiskolai pedagógusoknak nyújtanak helyben információt
- Jó gyakorlat ELTE: Nyílt Nap középiskolásoknak, szüleiknek és pedagógusaiknak

SZÜLŐKKEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁSSAL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK

mennyire szükséges, lehetséges őket bevonni?

- Sokszor a szülők segíthetnek, az együttműködés ugyanakkor esetenként problematikus (pl. örülnek, hogy „megszabadulnak” legalább időszakosan; vagy túl erőszakos szülők, akik a jogi utat választják)
- Az egyértelmű, hogy a hallgató nélkül (tudta és beleegyezése nélkül) nem lehet beszélni róla még a szülőkkel sem.
- Szülőcsoport indítása, érintett szülők bevonásával – pro és kontra érvek

Jó ötlet: a szülőcsoport vezetését átadni az egyik, arra alkalmas szülőnek

SEGÍTSÉG AZ ÜGYINTÉZÉSBEN (PL., KOLLÉGIUM JELENTKEZÉS, SZOCIÁLIS ÖSZTÖNDÍJAK, NEPTUN HASZNÁLATBAN STB.)

- Nehézség: a legtöbb helyen bonyolult, átláthatatlan a rendszer, az ügyintézés nem megy segítség nélkül.
- Hallgatók bevonása segíthet, de gond, hogy a tisztségviselők a hallgatói szervezetekben állandóan cserélődnek
- BME jó gyakorlata: „esélymentorok” minden karon a szociális bizottságokban
- ELTE jó gyakorlata: együttműködés a HÖK esélyegyenlőségi referenseivel
- DE jó gyakorlat: a döntéseket hozó bizottságban van a DEMEK kollégája, aki így közvetlenül tudja képviselni a hallgatókat

BULLYING ÉS BÁNTALMAZÁS

- Társas kapcsolati nehézségek általában jelen vannak, egyénenként eltérő súlyosságban.
- Vannak rossz tapasztalatok arról, hogy az érintett hallgató nem megfelelő viselkedését félreértik, és akár bajba is kerülhet egy-egy inadekvát megnyilvánulása miatt.
- Előfordulhat, hogy „naivitásukat” kihasználják, visszaélnek ezzel.
- Fokozottan veszélyeztetett csoport!
- BME: „Autizmus-kártya” bizonyos helyzetekben, bizonyos személyeknél hasznos lehet

CÉLCSOPORT-SPECIFIKUS SZOLGÁLTATÁSOK

- Változó mértékben, de több egyetemen alakulnak a szolgáltatások. Egyre több helyen van szakember! Akár saját dolgozó, akár külsős, megbízott szakember.
- Fontos lenne az együttműködés, a hálózati működés ebben is!
- Nagyon fontos a közös szemlélet, együttműködés az egyetemeken belül is (pl. Tanulmányis kollégák, oktatók között stb.)
- Az ELTE szakemberei nyitottak az együttműködésre, tanácsadásra, tapasztalatok megosztására a jövőben is.

- A Szumma workshopok segítették az intézményi együttműködéseket, például az SZTE szakembere látogatást tett az ELTE-n és beszélt az autizmus specialistájukkal.

Fogyatékossgal élő hallgatók előnyben részesítése, legfőbb elvek

Minden esetben arra kell törekedni, hogy a hallgató számára a fogyatékossgával összhangban lehetővé váljon a teljes értékű részvétel az oktatásban, ezért cél, hogy a hallgató számára a kedvezmény a helyzetéhez igazodó kompenzációt jelentsen, és nem az elvárások szintjének negatív vagy pozitív irányú megváltoztatását.

Szakvélemény szükséges a fogyatékossg típusának, mértékének, időszakos vagy végleges voltának igazolásához. Legtöbb esetben a szakvélemény egyértelmű javaslatot tartalmaz a kedvezmények, mentesség tekintetében, így az intézménynek nem sok „mozgásteret” biztosít.

A hallgató érdekében a fogyatékossg tényének a lehető legkisebb nyilvánosságot kell adni.

A fogyatékossgal élő hallgatók előnyben részesítésének szabályaira vonatkozó ajánlásunk a mellékletben található szabályzat-sémában kerül ismertetésre, részletesen a fogyatékossg típusai szerint.

Jogorvoslat, panaszkezelés

A jogorvoslatra vonatkozó ajánlásunk szerint – lásd a Mellékletben a szabályzat „sémát” - az alábbiak figyelembevételével érdemes szabályozni a panaszkezelést, jogorvoslatok kérdését:

„A hallgató a Fogyatékosügyi Bizottság határozatával szemben a kézhezvételtől számított 15 napon belül a Hallgatói Jogorvoslati Bizottsághoz címzett, de a Fogyatékosügyi Bizottsághoz beadott jogorvoslati kérelemmel élhet.

A jogorvoslati eljárásban nem vehet részt az a személy, aki az első fokú határozat meghozatalában részt vett.”

Javasoljuk, hogy fogyatékossgal élő hallgató esetében a Jogorvoslati Bizottság tagja legyen az egyetemi fogyatékosügyi koordinátor.

Példák a fogyatékossgal élő hallgatóknak kínálható szolgáltatásokra:

Álláskeresés: Speciális állásbörzék, munkahely keresés integrált munkaerőpiacon, álláshirdetések, rapid képzések(alkalmazkodva a gyorsan változó piaci igényekhez), karriertanácsadás, gyakornoki- és diákmunka programok

Érzékenyítő programok

Fogyatékossgspecifikus szolgáltatások: digitális autonómia program autistáknak, fejlesztő csoportok, személyi segítők érzékenyítése, képzése, szemléletformálás, jelnyelvi tolmácsszolgáltatás, önálló életvitelt segítő, infókommunikációs támogatások, útvonalbetanítás, szállítószolgáltatás szociális gondozó biztosítása

Szolgáltatások egyetemistáknak, akik fogyatékkal élnek: akadálymentes filmvetítések, és színdarabok, pszichológiai tanácsadás, coaching, stylist tanácsadás, motivációs tábor, munkahely látogatások

JELLEMZŐ EGYÉNI SZOLGÁLTATÁSOK

Szolgáltatás megnevezés	Előfordulás	
Egyéni tanulásmódszertan	gyakori	Személyre szabott
Jegyzetelő szolgálat	gyakori	
Segítővel való együtt tanulás(díjazás)	gyakori	Önkéntes munka jelentősége
Segítségnyújtás prezentáció elkészítéséhez	PTE	
Helyesírás javítás szakdolgozat	Több helyen	
Eszközpark megfelelő tananyagok előállítására akár egyénre szabottan is	gyakori	
Személyes életvezetési tanácsadás	gyakori	Életkori specialitásokra fókuszál
Online életvezetési tanácsadás	SZTE	Anonimitás, önfeltárás

JELLEMZŐ CSOPORTOS SZOLGÁLTATÁSOK

Szolgáltatás megnevezés	Előfordulás	Megjegyzés
Tanulásmódszertan	gyakori	Felsőoktatásban jártas szakember
Autogén tréning, relaxáció	gyakori	
Dráma és mozgás alapú csoport önismereti céllal	ELTE	Testtudatosság és csoportban való létezés
Zsonglőrkurzus	SZTE	Markáns javulás már 1 kurzus után is
Csoportos segítségnyújtás szakdolgozat írásban	gyakori	
Diszlexiások számára nyelvtanulás, nyelvvizsga kurzus Angol társalgási kurzus	gyakori	Diszlexiás és diszkalkuliás különbsége Oktatók felkészítése
Építs versenyelőnyt a diszlexiából	SZTE	Önértékelés, asszertivitás fejlesztés

Együttműködés civil szervezetekkel

- Együttműködési lehetőség az érdekvédő szervezetekkel
- A szervezetek hatalmas tapasztalati,- és tudásanyagot halmoztak fel
- Sorstársakra találhatnak náluk a fogyatékkal élők
- Kedvezményeket, szolgáltatásokat nyújtanak
- Tekintélyükkel segíthetnének nagyobb súlyt adni a fogyatékos témának az egyetemeken (rektori konferencia, egyetemi vezetéssel való kapcsolattartás)
- Az együttműködés nehézségei
- Voltak kezdeményezések együttműködésre, de ezek nagy része nem folytatódott. Kérdés, hogy ki kezdeményezzen, formális vagy informális legyen az együttműködés.

Problémák, mellyel az érdekvédő szervezetek küzdenek:

- A fiatalokat kevésbé tudják megszólítani: nem tagjai ezeknek a szervezeteknek a fiatalok (fogyatékos identitás ebben a korban nehezen vállalható).
- Az integrált környezetet jobban kedvelik a fiatalok.
- Általában egy avitt, tradicionális fogyatékoság felfogás kapcsolódik hozzájuk.(segélyek, passzivitás, ellátás)
- Hatalmas, országos, mamut szervezetek, nehezen reagálnak a napi aktuális kihívásokra (pl. MEOSZ-nak 90 tagszervezete és 900 irodája van).
- Nagyon széles a célcsoport, ennek csak kis %-a hallgató, nincsenek az érdeklődés középpontjában.
- Kevés létszámmal, a feladatokhoz képest kevés kapacitással rendelkeznek
- A kormány és a tagság támogatásától függenek (több támogatási forma kikerült a kezükből, ez szintén nem kedvez a taglétszámnak)
- Együttműködés civil szervezetekkel
- Egyre nagyobb számban vannak jelen
- Körülhatároltabb működési terület, szűkebb szolgáltatási paletta és célcsoport
- Gyorsabb válaszok aktuális kihívásokra, mozgékonyság, kezdeményezés
- Inkább újfajta megközelítésmódja a fogyatékoságnak: aktivitás, együttműködés, pozitivitás
- FSZK és kiemelt kormányzati projektek (EFOP 1.1.1.) támogató tevékenysége

Javaslatok a fogyatékossgal élő hallgatók ellátásának fejlesztésére

A hallgatók jogtudatosságának fejlesztése,

- oktatás (nyitás ifjúsági szervezetek felé is)
- érdekképviselő lehetőségei a HÖK-ben (tanácsadó testület)
- dyslexiások szövetségének létrehozása (a legszélesebb bázis)
- szakmájából adódó esélyegyenlőségi kérdések oktatása (orvos, tanár stb.)

Pályaorientáció

- Egymásra épülő, és ne elkülönült oktatási rendszer(ha az alapoktatás kudarcos, már nem akar továbbtanulni)
- Pályaorientáció fogyatékkal élőknek középiskolában, hogy az irreális és teljesíthetetlen elképzeléseket, majd ebből fakadó kudarcokat minimalizálni lehessen.
- Az egyetemre jelentkezés procedúrája bonyolult (pl. autistának), kapjon segítséget, vagy egyszerűsítés?
- Javaslatok
- Történjen meg a Neptun akadálymentesítése, lépünk előre a tananyagok akadálymentesítésében.
- Készüljön szolgáltatásregiszter (legyen ebben egyeztetés a szolgáltatók és egyetemek között).
- Mentorhálózat jelentősége (személyesség), kortárssegítők bevonása
- Érzékenyítés hallgatóknak már a gólyatábortól, tanároknak és dolgozóknak is.

- Tartósan betegek kérdése: a munkáltatóknál megváltozott munkaképességűeknek számítanak –segítsük az elhelyezkedésüket (regisztrálás?)
- Legyenek főállású koordinátorok (alulszabályozott, hogy ki lehet koordinátor. Még mindig kérdéses a díjazásuk-intézményi kiskapuk)
- Minden egyetemi honlapon legyen fent a koordinátorok neve, és elérhetőségük.

Jogszabályi hivatkozások, vonatkozó jogszabályok

- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
- 87/2015. (IV. 9.) Kormányrendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (VHR)
- A VHR 63. §-át és 64. § (1) bekezdését a 407/2017. (XII. 15.) Kormányrendelet 38. §-a módosította; 2017. december 23-tól hatályos a módosítás!
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § a) pontjában foglalt fogyatékkal élő hallgató, illetve fogyatékkal élő jelentkező fogalma a 2013. évi LXX. törvény 2013. VI. 1-től hatályos módosítása értelmében bővült ki a pszichoszociális károsodással.

Melléklet: Javaslat a fogyatékossgal élő hallgatókra vonatkozó
rendelkezők intézményi szabályozására, „szabályzat-séma”

(Az opcionális, illetve választást engedő tartalmi elemek dőlt betűvel szedve.)

Általános és értelmező rendelkezések

1. §

(1) A szabályzat hatálya kiterjedhet a fogyatékossgal élő, illetve a speciális szükségletű hallgatókra, valamint a jelentkezőkre egyaránt.

(2) *Fogyatékossgal élő hallgató (jelentkező):* aki mozgásszervi, érzékszervi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékossg együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd (Nftv. 108. § 6. pont).

(Speciális szükségletű hallgatónak minősülnek például a tartósan beteg hallgatók, de konkrét jogszabályi értelmező rendelkezés jelenleg nincsen.)

(3) Minden esetben arra kell törekedni, hogy a hallgató számára a fogyatékossgával összhangban lehetővé váljon a teljes értékű részvétel az oktatásban, ezért cél, hogy a hallgató számára a kedvezmény a helyzetéhez igazodó kompenzációt jelentsen, és nem az elvárások szintjének negatív vagy pozitív irányú megváltoztatását.

A fogyatékossgal élő hallgatók előnyben részesítésének szabályai

(VHR rendelkezései; Mellékletként, illetve jogszabályhelyre utalással is szabályozható)

2. §

(1) A fogyatékossgal élő hallgatók kedvezményekben részesítése az alábbi fogyatékosági csoportokba tartozásuk alapján történik:

- a) mozgáskorlátozott hallgató,
- b) hallássérült hallgató,
- c) látássérült hallgató,
- d) beszéd fogyatékos hallgató,
- e) pszichés fejlődési zavarral küzdő hallgató,
- f) autizmussal élő hallgató.

(2) Mozgáskorlátozott hallgató esetében alkalmazható kedvezmények:

- a) a gyakorlati követelmények teljesítése alóli részleges vagy teljes felmentés, illetve annak más formában történő teljesítése,
- b) az írásbeli vizsga szóbelivel, a szóbeli vizsga írásbelivel történő helyettesítése,
- c) mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól,
- d) mentesítés a manuális készségeket igénylő feladatok alól azzal, hogy az elméleti ismeretek megkövetelhetők,
- e) az írásbeli feladatok megoldásához szükséges speciális eszközök, berendezési tárgyak használatának lehetővé tétele,
- f) a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő biztosítása,
- g) az intézményi ügyintézéshez személyi segítő biztosítása.

(3) Hallássérült (siket, nagyothalló) hallgató esetében alkalmazható kedvezmények:

- a) a gyakorlati követelmények teljesítése alóli részleges vagy teljes felmentés, illetve annak más formában történő teljesítése,
- b) a szóbeli vizsga írásbelivel történő helyettesítése, szóbeli vizsgáztatás során - hallgatói igény esetén - jelnyelvi vagy orális tolmács biztosítása,
- c) mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól,
- d) az érthetőség és a megértés szempontjából az előadásokon és vizsgákon az elhangzottak egyidejű írásban való megjelenítése a hallgató részére,
- e) minden vizsgáztatás alkalmával segédeszközök, vizuális szemléltetés biztosítása,

- f) a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő biztosítása,
- g) az intézményi ügyintézéshez személyi segítő, jegyzetelő tolmács, jelnyelvi tolmács biztosítása.

(4) Látássérült (vak, aliglátó, gyengénlátó) hallgató esetében alkalmazható kedvezmények:

- a) a gyakorlati követelmények teljesítése alóli részleges vagy teljes felmentés, illetve annak más formában történő teljesítése,
- b) az írásbeli vizsgák helyett a szóbeli vizsga, illetve az írásbeli számonkérés esetén speciális technikai eszközök használata,
- c) mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól,
- d) mentesítés a manuális, vizuális készségeket igénylő feladatok alól, de az elméleti ismeretek megkövetelhetők,
- e) az előadások, gyakorlatok és vizsgák alkalmával a kérdések, tételek hanghordozó eszközön, digitálisan, pontírásban vagy nagyításban történő hozzáférhetősége,
- f) a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő biztosítása,
- g) az intézményi ügyintézéshez személyi segítő biztosítása.

(5) Beszéd fogyatékos (diszfázia, diszlália, diszfónia, dadogás, hadarás, afázia, orrhangzós beszéd, dizartria, mutizmus, súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, centrális pöszesség, megkésett beszédfejlődés) hallgató esetében alkalmazható kedvezmények:

- a) a szóbeli vizsga helyett írásbeli vizsga, és a számonkérések esetén speciális technikai eszközök használata,
- b) mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól,
- c) a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő biztosítása,
- d) az intézményi ügyintézéshez személyi segítő biztosítása.

(6) Pszichés fejlődési zavarral küzdő hallgató esetében alkalmazható kedvezmények:

- a) a diszlexiás-diszgráfiás-diszortográfiás hallgatónál:
 - aa) az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsga vagy szóbeli helyett írásbeli vizsga,
 - ab) írásbeli vizsga esetén a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő,
 - ac) a vizsgán a szükséges segédeszközök (különösen számítógép, írógép, helyesírási szótár, értelmező szótár, szinonima szótár) biztosítása,
 - ad) mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól;

- b) a diszkalkuliás hallgatónál:
 - ba) mentesítés a számítási feladatok alól, de az elméleti ismeretek megkövetelhetők,
 - bb) a vizsgák alkalmával mindazon segédeszközök használata, amelyekkel a hallgató a tanulmányai során korábban is dolgozott (különösen táblázatok, számológép, konfiguráció, mechanikus és manipulatív eszközök), továbbá hosszabb felkészülési idő biztosítása;

- c) a hiperaktív, figyelemzavarral küzdő hallgatónál:
 - ca) az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsga vagy szóbeli helyett írásbeli vizsga,
 - cb) a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő biztosítása,
 - cc) vizsgáknál a hallgató várakozási idejének minimálisra csökkentése,
 - cd) az írásbeli feladatok megoldásához szükséges speciális eszközök, berendezési tárgyak alkalmazása,
 - ce) a hosszabb időtartamú vizsga több részletben való megtartása, vagy a vizsga helyiségének elhagyása nélküli szünetek, vagy mozgásos aktivitás engedélyezése, érzelmi megnyilvánulások tolerálása,
 - cf) külön vizsga a többi hallgatótól elkülönítetten,
 - cg) az egyéni sajátosságok függvényében a szóbeli vizsgáztatás során - hallgatói igény esetén - a kérdések leírása vagy többszöri megismétlése, komplex kérdések részegységekre történő lebontása, segítség az elvárások és kérdések tisztázásához,

ch) az előadások, gyakorlatok és vizsgák alkalmával a kérdések, tételek hanghordozó eszközön, digitálisan történő hozzáférhetősége,

ci) az intézményi ügyintézéshez személyi segítő biztosítása;

d) a magatartásszabályozási zavarral (szocio-adaptív folyamatok zavarai, az érzelmi kontroll, ön-, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az énszabályozás gyengeségét mutató magatartásjellemzők, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésével) küzdő hallgatónak:

da) az írásbeli vizsga szóbelivel, a szóbeli vizsga írásbelivel történő helyettesítése,

db) a hosszabb időtartamú vizsga több részletben való megtartása vagy szünetek engedélyezése, az egyéni késztetések, érzelmi megnyilvánulások tolerálása,

dc) külön vizsga a többi hallgatótól elkülönítetten,

dd) a szóbeli vizsgáztatás során - hallgatói igény esetén - a kérdések leírása, az elvárások és kérdések tisztázása, a feltett kérdések, utasítások megfogalmazásának egyszerűsítése, pontosítása,

de) a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő,

df) az intézményi ügyintézéshez személyi segítő biztosítása.

(7) Az autizmussal élő hallgató esetében alkalmazható kedvezmények:

a) a számonkérés körülményeinek a hallgató speciális szükségleteihez alakítása, az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsga vagy szóbeli helyett írásbeli vizsga,

b) számonkérés során segítségadás az elvárások és kérdések tisztázásához, szóbeli vizsgánál a feltett kérdések, utasítások írásban való megjelenítése, megfogalmazásuk egyszerűsítése,

c) a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő,

d) mind a kurzusok, mind a számonkérés során speciális eszközök (elsősorban hangrögzítő eszköz, számítógép, értelmező szótár, egyéb támogató, infokommunikációs technológiák) alkalmazása,

e) mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól,

f) a fejlődési zavarából következő nehézségek miatt egyes gyakorlati követelmények alóli mentesítés, vagy ezek teljesítésének megfelelő, nem gyakorlati feladatokkal való helyettesítése,

g) az intézményi ügyintézéshez személyi segítő biztosítása.

(8) A fogyatékossgal élő hallgató támogatási idejét a felsőoktatási intézmény legfeljebb négy félévvel megnövelheti.

(9) A fogyatékossgal élő hallgatót indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól.

(10) A hosszabb felkészülési időt a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított időtartamhoz képest legalább 30%-kal hosszabb időtartamban kell megállapítani.

(11) Halmozott fogyatékossgal esetén a (2)-(7) bekezdésben foglalt előnyben részesítések bármelyike adható, figyelembe véve a hallgató egyéni szükségleteit.

(12) Indokolt esetben a hallgató kérelmére, a szakvélemény alapján az egyetem a (2)-(7) bekezdésben szabályozott kedvezményektől eltérő, további vagy más kedvezményt is biztosíthat a hallgató részére, azzal, hogy a mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható, és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez.

(13) A nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót illetve a doktorjelöltet.

(14) A nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alóli mentesítés megilleti azt a fogyatékossgal élő volt hallgatót, aki záróvizsgát tett és hallgatói jogviszonya megszűnt, de a szakképzettség megszerzéséhez szükséges nyelvvizsga kötelezettségét nem teljesítette.

A fogyatékosággal élő hallgatók ügyeiben illetékes személyek és testületek

3. §

Az eljárási szabályokban szerepelnie kell az 1. foknak és a jogorvoslatnak. Természetesen a jogorvoslatból ki van zárva, aki 1. fokon részt vett a döntés meghozatalában. Az intézményi gyakorlatot figyelembe véve az 1. fok lehet bizottság vagy egy személy (pl. dékán), a jogorvoslati fórum legtöbb esetben a jogorvoslati bizottság, de arra is van példa, hogy a rektor.

A VHR nem írja elő követelményként bizottság létrehozását, csupán azt, hogy rögzíteni kell az eljárásrendet, mégis célszerű bizottság és nem tanulmányi ügyintéző hatáskörébe utalni az 1. fokú döntést. A bizottság meghatározhatja úgy a működési rendjét, hogy elektronikusan/e-mail-ben is szavazhatnak a tagok, így nincsen jelentős többletmunka és hosszadalmas eljárás.

A bizottságok összetételét célszerű rögzíteni, a hallgatói képviseletet biztosítani.

(1) A fogyatékosággal élő hallgatók mentesség, kedvezmény, illetve személyi és technikai segítség iránti kérelmét a Fogyatékosügyi Bizottság bírálja el.

(2) A Fogyatékosügyi Bizottság tagjai:

Tag lehet dékánhelyettes, kari koordinátor (az intézményi koordinátort célszerű a jogorvoslathoz „igénybe venni”), tanulmányi osztály vezetője, illetve hallgató.

(3) A Fogyatékosügyi Bizottság elnöke, titkára:

Elnök lehet pl. az oktatási dékánhelyettes, a titkár, a kari koordinátor.

(4) A Fogyatékosügyi Bizottság ügyrendjét maga határozza meg; tanévenként két alkalommal azonban mindenképpen ülészik.

(5) A bizottság speciális ügyekre albizottságokat hozhat létre.

- (6) A Fogyatékosügyi Bizottság joga különösen:
- a) a fogyatékossgal élő hallgatók segítségnyújtásra, mentességre és kedvezményekre irányuló kérelmének elbírálása;
 - b) az a) pontban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése;
 - c) a jelen szabályzat alkalmazásának ellenőrzése, a módosítások gondozása;
 - d) ajánlások megfogalmazása az egyetem vezetői számára a fogyatékossgal élő hallgatók esélyegyenlőségének biztosítása érdekében;
 - e) javaslattétel a normatív támogatások felhasználására, tárgyi eszközök beszerzésére;
 - f) javaslat akadálymentesítő átalakítások elvégzésére, az intézmény akadálymentesítési térképének közzététele.

Jogorvoslat

4. §

- (1) A hallgató a Fogyatékosügyi Bizottság határozatával szemben a kézhezvételtől számított 15 napon belül a Hallgatói Jogorvoslati Bizottsághoz címzett, de a Fogyatékosügyi Bizottsághoz beadott jogorvoslati kérelemmel élhet.
- (2) A jogorvoslati eljárásban nem vehet részt az a személy, aki az első fokú határozat meghozatalában részt vett.
- (3) *Fogyatékossgal élő hallgató esetében a Jogorvoslati Bizottság tagja az egyetemi fogyatékossgyi koordinátor.*

A fogyatékossgyi koordinátorok

5. §

- (1) A fogyatékossgal élő hallgatók segítésének egyetemi szinten történő irányítására a rektor – a kancellár egyetértésével - egyetemi koordinátort, a dékán pedig kari koordinátort bíz meg.

(A megbízás tartozhat a kancellár hatáskörébe is.)

(2) A koordinátorok megbízatása évre szól, amely többször is meghosszabbítható.

(3) Az egyetemi koordinátor tevékenységéért díjazásban *részesül/nem részesül*.

(4) A koordinátornak felsőfokú végzettséggel, valamint fogyatékosügyi kompetenciákkal vagy fogyatékosügyi szakmai gyakorlattal kell rendelkeznie.

(5) A koordinátorok feladatainak ellátásához szükséges infrastruktúrát, valamint a fogyatékosággal élő hallgatókat megillető különleges bánásmód elbírálásához szükséges adatokhoz való hozzáférést az egyetem, illetve az adott kar biztosítja.

(6) A koordinátor feladatai:

a) részvétel a fogyatékosággal élő hallgatók által benyújtott kérelmek elbírálásában és nyilvántartásában, valamint a hallgatót érintő jogorvoslati döntésekben, azzal, hogy az a koordinátor, aki a kérelem elbírálásában részt vett, nem vehet részt a jogorvoslati eljárásban,

b) kapcsolattartás a fogyatékosággal élő hallgatókkal, azok segítőivel,

c) a fogyatékosággal élő hallgatók tanulmányai, vizsgái során alkalmazható segítségnyújtási lehetőségek biztosítása, illetve a fogyatékosággal élő hallgatók által igényelt konzultációs lehetőségek megszervezése,

d) javaslattétel a fogyatékosággal élő hallgatók tanulmányainak segítségét szolgáló normatív támogatások felhasználására, a segítségnyújtáshoz szükséges tárgyi eszközök beszerzésére,

e) a hallgató kérésére a vizsgán történő részvétel,

f) részvétel a kollégiumi felvételi és szociális bizottságban,

g) a kari koordinátorok hitelesítik a fogyatékosággal élő hallgató által benyújtott dokumentumokat.

(7) Az intézményi tájékoztató általános tudnivalókat ismertető részét úgy kell összeállítani, hogy a képzési időszak megkezdése előtt megismerhető legyen belőle a

fogyatékossgal élő hallgatókkal foglalkozó koordinátor neve és elérhetősége, a tevékenység rövid ismertetése.

(8) *Az egyetemi koordinátor munkáját a fogyatékossgal élő hallgatók évente véleményezik. A véleményezés eredményét a rektor/kancellár a fogyatékosügyi koordinátor megbízásánál figyelembe veszi.*

Fogyatékossgal igazolása

6. §

(1) A fogyatékossgal élő hallgató (jelentkező) fogyatékossgának típusát a (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott szerv által kiadott szakértői véleménnyel igazolja.

(2) Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékossga, sajátos nevelési igénye már a középfokú tanulmányok ideje alatt is fennállt, a fogyatékossg, sajátos nevelési igény a megyei (fővárosi) pedagógiai szakszolgálati intézmények, illetve azok megyei vagy országos szakértői bizottságként eljáró tagintézményei, valamint jogelődjeik közül a tanulási képességvizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok, és az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható, kivéve a felnőttoktatásban nem nappali munkarendben folytatott tanulmányokat, amely esetben az ELTE Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálat és jogelődje, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Gyakorló Gyógypedagógiai és Logopédiai Szakszolgálat, Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szakmai Szolgáltató Intézmény szakértői véleményével igazolható a fogyatékossg, sajátos nevelési igény.

(3) Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékossga, sajátos nevelési igénye a középfokú tanulmányok ideje alatt nem állt fenn, a fogyatékossg a rehabilitációs szakértői szerv, illetve annak jogelődei által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható.

Fogyatékossgal összefüggő adatok nyilvántartása

7. §

A fogyatékossgal élő hallgatók fogyatékossgal összefüggő adatainak nyilvántartását – hozzájáruló nyilatkozat birtokában – a végzi.

Vegyes és záró rendelkezések

8. §

A jelen Szabályzatot a Szenátus szám alatt meghozott határozatával fogadta el, rendelkezéseit napjától kell alkalmazni.

Kelt

Aláírás (rektor, kancellár)

Mellékletként csatolható:

Vonatkozó jogszabályok kivonata

Irányelvek (pl.: BME)

Regisztrációs lap

Adatkezeléshez hozzájáruló nyilatkozat